

Aralık Kapı (Şiir İncelemesi)

ARALIK KAPI

Bu dünya bir kuyu, havasız çömlek
Daralıyorum!

Kelime, mânayı boğan bir gömlek
Paralıyorum!

ALLAH ismi varken lügat ne demek
Karalıyorum!

Kapımı, buyursun, diye o melek
Aralıyorum!

Üstadın doğumundan ölümüne kadar hayat çizgisini anlatan, dünyaya karşı nasıl bir tavır üzerinde bulunduğu tasvirini yapan, ruh portresinin inceliklerini çizen, yekûnu için sehl-i mümteni diyebileceğimiz bu şiirine öncelikle kendisinin penceresinden bakacak olursak; Abdulhakim Arvasi hazretlerini tanımadan önceki ruh hâleti ilk mısradaki ifadede olduğu gibi kuyulara düşmüşçesine, havasız kalmışçasına daraldığı, boğulduğu ve hatta yandığı – ki Üstadın ruhu yanık izleriyle, fikir çilelerinin nokta nokta deştiği kavruklarla doludur- bir ahval üzerinde seyr-ü sefer etmektedir. O'nu tanıdıktan sonra hayatın gayesini her noktasıyla anlayan, mukaddes emanete sahip çıkıp içtimaî zeminde de bunun şuuruna erdirmek için çalışan, sanatın Allah'ı aramaktan ibaret olduğunun idrakine eren ve şahsî hayatıyla birlikte topyekûn her şubesiyle dünyanın muhasebesine, murakabesine, tahliline, tenkidine, tetkikine soyunan, şairliği cücelere bırakıp gözünü büyük sanatkârlığa dikip kalemni bu gayeye göre bileyen bir insan çıkar karşımıza.

İkinci dizede de işte bu kerteğe varmanın hülasasında, İmam-ı Gazali'nin aklını gere gere son noktaya, kopacak hale getirmesini müteakip, aklın sınırlı olduğunu ve onunla

varabilecek nihayet noktası olmamasını görüp, Allah sevgilisinin nur feyzine sığınarak kurtulması gibi, Üstadın da edebiyatta, kelam sanatında, insana verilen en muazzam hususiyet olan yazı sahasında kelimenin yani tam da bu işin icrası için lazım olan aletin, vasıtanın mânayı soldurduğunu sezmesi, kelimeyi, sözü ne kadar gererse gersin ulvî mânaları ifadelendirmekte kifayetsiz kaldıklarını ve artık anlatabilmekten öte onları boğduğunu görmesi üzerinedir ki, kelime paralanmalı, parçalanmalıdır. Nâmütenahi mânaların çapı kelimelerin dünyasına sığmamakta ve o mahdut dünyanın çeperlerine çarpan ruh ve mâna boğulmakta; ruhun kanatları da kırılmakta, kanamakta... Yaşanmaya değer hayatın ruh kıvamına ulaştıktan sonra artık Allah'tan başka gaye, ona ulaşmaktan gayrı iştihak vâki değildir ve bu gayeye erdirecek zâhiri sebep ölüm meleğinin, güvercin kanadının yumuşaklığına, letafetine eş bir rikkatle gelip ruhu kabzetmesidir.

Özetleyecek olursak; Sonsuzluk özleminin ve insanın en büyük meselesi olan sonsuza varmanın; aslî yurttan ayrılmak hasebiyle o yurda duyulan hasretin ruhu boğacak raddeye getirmesinin; bu dünyada hasreti çekilen iklimlerin mânasını anlatacak kelimenin olmaması ama gene de o kelimelere muhtaç kalarak, onların mânayı boğduğunu bile bile onları kullanmak zorunluluğunu bir yana bırakarak kelimeyi paralamanın; bu dünyada yani gurbet diyarında tek sığınak, tek dost (Gerçek bir dost olarak da Allah size yeter, hakiki bir yardımcı olarak da Allah size yeter – Nisâ: 45) var olduğu için masivadaki her şeyi karalamanın, her şeyden soyutlanmanın; ölümü sevgiliden gelecek bir muştulu haber gibi beklemenin yani bu mefhumların mihverine yerleştirilerek duygu, fikir, âhenk unsurlarının teşekkül ettirdiği ve insanın bu en girift cihetine estetik bir neşter vurarak şahsî planda zuhur eden his ve fikirlerin topyekûn beşeriyeti ihata edecek bir şekilde terennümünü dinlemek mümkündür Üstadın bu şiirinde.

Şiiri daha geniş açıdan ele almaya çalışırsak diyebiliriz ki;

İnsanın bu dünyadaki bir kuyuya düşmüşçesine duyduğu sıkıntın,

ızdırabın bir ömür boyu m şahas ve mücerret alanlarda peşini bırakmaması ve hatta sanatk r mizaçlarda bu  ilenin herkes adına duyulan bir boyuta vararak, ruhunu öte  lem ile bu  lem arasında bir med-cezir diyarına dönüştürmesinin sebebi, metafizik açıdan ele alındığında insanın aslı vatanına, bir da ssılaya duyduğu özlemin ve hatta özlemi de aşarak bir gönül ve ruh yangınının mücerret sahadaki nağmelerini duyması, emarelerini görmesidir. Ateşten bir mühürle dağlanan ruh, ait olduğu yerin nişanesini o mührün ruhunda bıraktığı yanıklarda, yanık kafasında aramaktadır. Bu yüzdedir ki, bu dünya ruh için bir kuyu, havasız bir   mlektir ve 0, bu diyarda daralmaktadır.

Ulvi  lemden, en derin mânaların t tt ğu bir  lemden, mahdut bir dünyaya bir beden kafesi içine büründürülerek gönderilen insan, n m tenahi mücerret mânaları, hisleri anlatmak için gene sınırlı bir alete, bir lisana, kelimeye muhtaçtır. Muhtaçtır ancak, ulvî  lemin mânasını tam anlamıyla verecek bir dile sahip değildir insan. 0 mânayı kelime ile anlatmaya çalışmak mânayı boğmak, m nanın sırrını, üzerine bir gömlek giydirilerek kapatılan, örtülen bir beden gibi örtmek, m cerreti m şahası hapsetmek, m cerreti m şahas ile anlatmaya çalışmak, keyfiyetin boynuna kemiyet halkası geçirmek, ruhu madde içinde aramak, ruhu kalıpta dondurmak, bedende yaşamaya mahk m edilen ruh gibi o ince mânaları dondurmaktan başka bir işe yaramaz. Nedir o ince manalar?  telerin ötesinden gelen m nalar... Sonsuz hayatın yaşanacağı iklimlerin kokusu, paslanmayan, eskimeyen, solmayan alemlerin buğusu, geçmeyen zamanın, tükenmeyen nefesin, eskimeyen mek nın içinden çıkıp gelen, seziş ile belki k  k bir şerhası kavranacak olan o diyarların ince bir tını gibi kulakta hissedilen nağmeleri... M na  lemi, ruh iklimi, mücerret suların d k ld ğu derya, keyfiyetin yontula yontula en ince duyguyu yaşatacak, en ince nağmeyi duyuracak, en ince sızıyı yaşatacak, en ince detayı gösterecek, en ince keyfiyete erdirecek kadar incelme kertesinden sonra artık kelam hükümsüzdür. Kelamın hükümsüz kaldığı bu yerde öyle bir mâna

zuhur eder ki, mânalara dair bütün hudutlar onun ile çizilmekte ve gene onun ile geçilmekte... İşte bu mâna kelime ile anlatılmaz. Sadece sezilir. İnce ve derin bir bedahet duygusuyla sezilir. Tahassüs cephesinde vuku bulan bir imar, bir bayındırlık sahasıdır seziş. Ahmet Haşim'in, şiirde mânayı aramayı, açıklamaya çalışmayı 'bülbülü eti için kesmekten daha feci bir iş' olarak görmesi ve 'şiir açıklanmaz, duyulur' demesi gibi, mâna, kendisini boğan kelime ile anlatılamaz. Bu yüzdendir ki şair, bir gömlek gibi mânayı boğan kelimeyi paralamakta, parçalamaktadır.

Bu dünyada aslî vatanın hasretiyle yanan ve o mânaları da kelimeler ile anlatamayan insan için Allah'tan başka sığınak, O'nun isminden başka ağza alınacak, dile perçinlenecek kelime, gönle yerleştirecek sevgi var mıdır? O ki ilmi her şeyi kuşatmış, her şey ondan, her şey ona dair, her şey onun mahlûku. O varken ondan başka her ne varsa, lügat yani eşya ve kemiyet âleminin isimlerini barındıran mefhumların ifadelendiricisi olan kelimeler ve onlara bağlı olarak bu mefhumların kendileri, Allah varken, göz önünde olmaları bir tarafa, göz ardına itilecek, geri plana atılacak kadar bile bir efora, enerji harcanmasına değmeyecek kadar fuzuli ve o gayretlerin, çabaların hepsinin ona yöneltilmesinin gerekliliğini anlamak, kavramak, hayata geçirmek çizgisinde kıymetlidir. En sevilen dostun, muhibbin heyecan kıvılcımları içinde beklenmesine eş olarak "hoş geldin" diyebilmek hünerinin, asıl onun karşısında gösterilmesi gereken meleğin aslî vatana ve sevgiliye kavuşturacak olmasından dolayıdır ki, kapı, aralanmıştır. Gözlerden perdeler kalkar perdeler iner, o buyursun diye kapıyı aralamaktadır hüner...

Son olarak demeliyiz ki, hassas ve nazenin bir ruhun en zarif ifadelerle şiir üzerine nakşedilmesinin en nadide numunesidir bu nazım.

Üstad Sınıfı / Reyhan